

Raskuste käsitsi teisaldamine tervisehäire põhjustajana. 2017. ja 2018. aastal läbiviidud sihtkontrolli kokkuvõte

Tööinspektsiooni Töötervishoiu talituse töötervishoiu tööinspektorid viisid kahel aastal läbi raskuste käsitsi teisaldamise (edaspidi RKT) sihtkontrolli. 2017. aastal külastati ettevõtteid, mis tegelesid **kullerteenustega ja** 2018. aasta septembris külastati ettevõtteid, mis osutasid **kolimisteenust**.

Sihtkontrolli käigus pöörati tähelepanu RKT küsimustele nendes kõikides aspektides - RKT riskide hindamisele, tööandja tegevusele riskide vältimiseks, töötajate tervisekontrollide korraldamisele ning töötervishoiu- ja tööohutusala juhendamise süsteemile. Igas ettevõttes täideti raskuste käsitsi teisaldamise hinnanguleht, mis koosnes kuuest peamisest punktist:

1. Riskianalüüs;
2. Töötajate juhendamine ja väljaõpe;
3. Abivahendid raskuste käsitsi teisaldamisel ja töökorraldus;
4. Töökeskkond;
5. Tervisekontrolli korraldamine;
6. Töökeskkonna sisekontroll.

2018. aastal külastati kaheksa kolimisteenust pakkuvat ettevõtet (viis Harjumaal, kaks Tartumaal, üks Jõgevamaal). Järelevalve käigus registreeriti kontrolli protokollis kokku 34 rikkumist ja viie rikkumise kohta koostati ettekirjutus. Tööandjatele anti 42 suulist soovitusi, kuidas parendada ettevõttes töötervishoiu ja -ohutuse korraldust.

2017. aastal külastati kümme kullerteenust pakkuvat ettevõtet (viis Tartumaal, neli Harjumaal, üks Ida-Virumaal). Järelevalve käigus registreeriti kontrolli protokollis kokku 20 rikkumist ja tööandjatele anti 24 suulist soovitusi.

Riskianalüüs

2018

Raskuste käsitsi teisaldamise riskianalüüs on läbi viidud kolmel ettevõttel ja neis on riskid hinnatud vastavalt tegelikkusele. Neist kolmest ettevõttest kahel on tegevuskavas välja toodud ka abinõud riskide maandamiseks või vältimiseks.

2017

Raskuste käsitsi teisaldamise riskianalüüs on läbi viidud 8 ettevõttel ja nendest seitsmel on riskid hinnatud vastavalt tegelikkusele. Nendest neljal on tegevuskavas välja toodud abinõud riskide maandamiseks või vältimiseks.

Töötajate juhendamine ja väljaõpe

2018

Pooltel ehk 50% kontrollitud ettevõtetest olid olemas tööandja poolt koostatud ja kinnitatud raskuste käsitsi teisaldamise ohutusjuhendid. Need sisaldasid asjakohaseid juhiseid ja õigeid töövõtteid, mida võimalik ka realses elus kasutada.

2017

Kontrollitud ettevõtetest olid kaheksal tööandjal koostatud ja kinnitatud raskuste käsitsi teisaldamise ohutusjuhendid. Nendest seitse sisaldasid asjakohaseid juhiseid ja õigeid töövõtteid, mida võimalik ka realses elus kasutada.

Abivahendid raskuste käsitsi teisaldamiseks ja töökorraldus 2018

Kontrollitud ettevõtetest seitsmel on olemas ja ka kasutuses abivahendid raskuste käsitsi teisaldamiseks. Abivahenditena kasutatakse vajadusel kummiratastega käru või siis vastavaid rihmasid. Küllastuse käigus on ilmnenud, et kuuel ettevõttel on esinenud olukordi, kus raskus on üksi teisaldamiseks olnud liiga suur. Kuna töötajad töötavad kahekesi, siis kõigis ettevõtetes on töö korraldatud nii, et liiga suuri raskusi tõstavad töötajad kahekesi. Kui teisaldatav raskus on ikka liiga suur, siis tellitakse ettevõtte, kes vastavate masinatega raskusi teisaldavad.

2017

Kontrollitud ettevõtetest üheksal on olemas ja ka kasutuses abivahendid raskuste käsitsi teisaldamiseks, kuid ühes ettevõttes neid ei kasutata. Küllastuse käigus on ilmnenud, et neljas ettevõttes on esinenud olukordi, kus raskus on üksi teisaldamiseks liiga suur. Mainitud ettevõtetes on töö korraldatud nii, et suuremate ja raskemate pakkide transpordiks on tööl kaks töötajat ja nii on abi kutsumine suure raskuse teisaldamiseks alati võimalik. Vajadusel kasutatakse ka abivahendeid, milleks on käru või kahvelkäru. Järgitakse töö- ja puhkeaegu vastavalt kehtestatud nõuetele.

Töökeskkond

2018

Raskuste käsitsi teisaldamise tööks on töötaja sunnitud olema ebamugavas asendis hinnanguliselt kuues ettevõttes. Kõikides küllastatud ettevõtetes selgus, et esineb takistusi liikumisteedel ja vajadust liikuda treppidest, sh ka kohtades, kus on takistusi või kitsad käiguteed.

Kolijate töö eripärast lähtuvalt peavad töötajad tihti kummardama, painutama keha, olema ebamugavas asendis raskuste teisaldamisel ja sundasendis sõites autoga.

2017

Tööandjad on märkinud, et kullerteenuse osutamise käigus on põhiliseks tööülesandeks autoga sõitmine ehk istuv töö ja kauba transpordil töö jalgadel, raskuste teisaldamine ning esineb kummardamist. Kuna raskused ei ole üldjuhul suured ehk 7-8 kg, siis viiakse kaup käest kätte, mis nõuab liikumist treppidel ja võib esineda olukordi, kus liikumisteedel on takistusi.

Tervisekontrolli korraldamine

2018

Tervisekontroll on korraldatud ainult kahes ettevõttes.

2017

Tervisekontroll on korraldatud kõigile töötajatele ainult ühes ettevõttes ja kahes ettevõttes ainult neile töötajatele, kelle riskihinne raskuste käsitsi teisaldamise hindamises oli üle 10 (riskitase 2). Seega tervisekontroll oli läbi viidud kolmes ettevõttes.

Töökeskkonna sisekontroll

2018

Sisekontrolli käigus on pööratud tähelepanu raskuste käsitsi teisaldamise küsimusele kolmes ettevõttes.

2017

Sisekontrolli käigus on pööratud tähelepanu raskuste käsitsi teisaldamise küsimusele ainult neljas ettevõttes, kuid inspektori hinnangul ühes neist ettevõtetest ei pöörata sellele siiski piisavalt tähelepanu ning dokumendid on pigem formaalsus.

Sihtkontroll on läbi viidud planeeritust palju vähemates ettevõtetes, sest külastuse ajal selgus, et sellistes tegevusvaldkondades on töötajad tööl Võlaõigusseaduse alusel ja sellisel juhul Tööinspeksioon järelevalvet läbi ei vii ning planeerides kontrolle selgus, et ekspediitoriteenust pakkuvaid ettevõtteid on aina vähem.

Sihtkontrolli käigus kontrollitud ettevõtetest ainult kolmel ei esinenud rikkumisi, mis moodustab 17% sihtkontrolli käigus kontrollitud ettevõtetest. Suulisi soovitusi tegid inspektorid aga kokku 66, mis teeb keskmiselt ühele ettevõttele 3,7 suulist soovitusi. Kontrolli protokollis fikseeriti kokku 54 rikkumist, mis teeb ühe ettevõtte kohta keskmiselt 3 rikkumist.

Arvestades eeltoodut võib järeldada, et sellistes tegevusvaldkonnaga ettevõtetes ei ole raskuste käsitsi teisaldamise terviseohu vältimise ja muu töötervishoiu ja tööohutuse korraldusega kõik korras.

Tööandjad peavad esmalt üle vaatama riskianalüüsis raskuste käsitsi teisaldamise riskihindamise vastavalt „Raskuste käsitsi teisaldamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ määrusele. Hindamisel peab arvesse võtma tegelikku olukorda ja teisaldatavate raskuste kaalu. Kolijate, kullerite puhul tuleb arvestada kindlasti ka keskkonnatingimustega, sest alati ei ole võimalik teisaldustööd teha siledal põrandal, piisava ruumiga selleks tööks ning tihti teostatakse teisaldustöid ka välitingimustes, mil tuuletõmbus ja välistemperatuuri muutumine mõjutab negatiivselt luu- ja lihaskonnale.

Kui riskid on hinnatud ja terviseoht välja selgitatud, tuleb läbi mõelda, kuidas oleks võimalik vähendada RKT-ga kaasnevat terviseriski. Tööandja peab leidma vajalikke lahendusi (RKT abivahendid), et vältida suurt füüsilist koormust ja tagama, et töötajatel oleks piisavalt võimalusi ka puhata, jõuvarusid taastada.

Lisaks sellele peab tööandja suunama tervisekontrolli töötajad, kelle RKT riskihinne on üle 10. Tervisekontrolli eesmärk on õigeaegselt avastada võimalikud terviserikked, mis võivad olla põhjustatud RKT-st ning niimoodi saab kaasa aidata, et terviseprobleem ei halveneks. Tööandja peab koostama ja kinnitama ohutusjuhendid raskuste käsitsi teisaldamiseks. Need juhendid peavad olema reaalses elus kasutatavad ja sisaldama asjakohaseid juhiseid ning õigeid tööviise raskuste teisaldamiseks.

Tööinspeksioon peab oluliseks laiapõhjalist teavitustööd ning seetõttu plaanime koostada ka asjakohase artikli töötajate-tööandjate, aga ka avalikkuse teadlikkuse suurendamiseks, et nendest soovitud saaksid juhendada ka need, kes täna töötavad Võlaõigusseaduse alusel.

RKT sihtkontrolli tuleks aga läbi viia ka edaspidi kõikides neis ettevõtetes, kus peamiseks tööks on raskuste teisaldamine.

Kokkuvõtte koostas:

Janika Rõõmus
24.10.2018